

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มแรงงานเด็กในภาคอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล ที่ต้องมาใช้ชีวิตอยู่ในสภาพสังคมที่มีความแตกต่างจากชีวิตในวัยเด็กที่อาศัยอยู่กับครอบครัว รวมทั้งค้นหาปัญหา อุปสรรค และแสวงหาแนวทางในการพัฒนาระบบสวัสดิการ เพื่อช่วยเหลือให้แรงงานเด็กสามารถเข้าถึงบริการหรือสวัสดิการต่างๆ

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มเป้าหมายโดยการกระจายกลุ่มแรงงานเด็กให้มีความหลากหลายในงานหลายประเภทงาน ได้แก่ งานตัดเย็บกางเกงยีนส์ งานซิลสกรีนส์ งานพิมพ์หนังสือ งานทำเครื่องประดับ งานทำรองเท้า งานทอผ้า งานทำฝ้าย และการกระจายพื้นที่ตั้งของสถานประกอบการ ระยะเวลาการเข้ามาทำงานของกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งเลือกเพศหญิงและชายในสัดส่วนที่เท่ากัน ส่วนวิธีการเก็บข้อมูล อาศัยการสอบถามสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) แรงงานเด็กในสถานประกอบการ 10 แห่ง เป็นรายบุคคล และการสัมภาษณ์กลุ่ม (focus group) กลุ่มแรงงานเด็กที่ทำงานในปัจจุบันและกลุ่มอดีตแรงงานเด็ก รวมทั้งการสังเกตสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานเด็กในสถานประกอบการ และความสัมพันธ์ที่มีกับบุคคลแวดล้อม

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศได้สร้างผลกระทบต่อประชาชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต ความสัมพันธ์ในครอบครัว รวมทั้งก่อให้เกิดผลกระทบกับเด็กและเยาวชน ซึ่งปัญหาที่เห็นชัดเจนอย่างหนึ่งคือ เด็กต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน เดินทางเข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนวัยอันสมควร กลายเป็นแรงงานเด็ก ต้องปรับตัวในการใช้ชีวิต ทั้งในเรื่องความเป็นอยู่ การทำงาน การหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว การอยู่ในสังคมร่วมกับคนอื่น ผลจากสภาพชีวิตที่เปลี่ยนไป ตลอดจนความรับผิดชอบที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้แรงงานเด็กเป็นกลุ่มเด็กที่ขาดโอกาสในการพัฒนาตนเองในหลายๆด้าน แต่โดยความเป็นจริงแล้วแรงงานเด็กก็เป็นกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพื้นฐานเช่นเดียวกับเด็กทั่วไป และควรได้รับการพัฒนาตามวัย

สำหรับสาเหตุที่ทำให้แรงงานเด็กเข้าไม่ถึงสวัสดิการที่ภาครัฐและภาคเอกชนจัดบริการนั้น มีทั้งสาเหตุที่มาจากตัวเด็กเองและจากบริการที่มีอยู่ของแต่ละหน่วยงาน สาเหตุที่มาจากตัวเด็กคือ “ไม่กล้า ไม่รู้ว่าอยู่ที่ไหน ไม่มีคนพาไป อายุ ขึ้นตอนเยอะไม่อยากเข้าไป” เนื่องจากแรงงานเด็กเป็นกลุ่มที่ออกจากการศึกษาก่อนวัยอันควร จึงทำให้ขาดโอกาสในการพัฒนาและทักษะในการดำเนินชีวิตในหลายด้าน การไม่ค่อยมีโอกาสได้พบปะผู้คน อยู่ในวงสังคมอันจำกัด ทำให้ขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเนื่องจากกลัวผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและการทำงาน ส่วนสาเหตุที่มาจากบริการจากหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ บริการที่จัดให้ไม่ตรงตามความต้องการของแรงงานเด็ก รูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีอยู่ไม่เข้าถึงตัวเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ทำให้แรงงานเด็กไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร และบริการที่มีอยู่ก็ไม่เพียงพอกับกลุ่มแรงงานซึ่งอาศัยอยู่ในหลายพื้นที่และมีความต้องการที่แตกต่างกัน

ผู้วิจัยเห็นว่า แรงงานเด็กเป็นเด็กด้อยโอกาสอีกกลุ่มหนึ่งในสังคมที่ยังต้องการการพัฒนาและโอกาสทั้งในเรื่องสภาพชีวิตความเป็นอยู่ การศึกษา ข้อมูลข่าวสารในการเรียนรู้และการพัฒนา การมีส่วนร่วม และ

การได้รับการคุ้มครอง ทั้งนี้แรงงานเด็กจะต้องได้รับการคุ้มครองทั้งในส่วนที่เป็น “เด็ก” และเป็น “แรงงาน” ซึ่งมีกฎหมายให้การคุ้มครองทั้งหมดแล้ว ยังขาดก็แต่เพียงการปฏิบัติกันอย่างจริงจัง